

ВПЛИВ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ ЛОШАТ ЧИСТОКРОВНОЇ ВЕРХОВОЇ ПОРОДИ У ПІДСИСНИЙ ПЕРІОД НА ЇХ РІСТ, РОЗВИТОК ТА ПОВЕДІНКУ ПІСЛЯ ВІДЛУЧЕННЯ

Т.О.Ковальова *

Інститут тваринництва УААН.

Технологія конярства передбачає постійний контакт людини з конем. Зниження рівня стресів при вирощуванні, виховання спокійного характеру коней необхідні для нормального росту, розвитку і підвищення адаптаційної здатності організму лоша. На це спрямована індивідуальна робота з молодняком у підсисний період.

лошата, індивідуальна робота, підсисний період

Однією з головних особливостей технології вирощування та утримання коней верхових порід, що має вплив на наступну роботоздатність, є індивідуальний тренінг молодняку, який починається з півторарічного віку та здійснюється при безпосередньому контакті людини із твариною (сідловка, верхова їзда з певним навантаженням). Зрозуміло, що для безпеки обслуговування, полегшення праці (як людини, так і коня) та одержання позитивних результатів тренінгу бажано, щоб тварина мала спокійний, слухняний норов.

Часто упертий, злий характер коней вважають спадковим явищем [3]. Проте, виходячи із павловського вчення, деякі якості нервової діяльності можуть бути в значній мірі зумовлені зовнішнім середовищем, способом виховання молодняку. Про це свідчить і виробнича практика. Від батьків із злим норовом вирощують нащадків, які мають спокійний, покладистий норов. У залежності від ставлення обслуговуючого персоналу до лоша у період вирощування та тренінгу, у нього виробляються ті чи інші умовні рефлексі [2].

Дослідженнями [5] спростовується поширена думка про те, що більшість коней чистокровної верхової породи відрізняється особливою “нервозністю” й належать до нестримного типу вищої нервової діяльності (ВНД). Їх погляд на дану проблему поділяє [6], яка за результатами своїх досліджень 74% коней цієї породи відносить до міцного врівноваженого типу ВНД. Наведені літературні дані свідчать про те, що у чистокровних верхових коней порівняно легко утворюються як позитивні, корисні, так і шкідливі, негативні умовні рефлексі.

Поступовий розвиток нервової діяльності призводить до формування різних її типів, належність до яких визначається поєднанням успадкованих якостей із здобутими у процесі індивідуального розвитку під дією зовнішнього середовища і, в першу чергу, умов виховання або їх відсутності. Отже,

* Науковий керівник- доктор с.-г. наук Мирось В.В.

змінюючи оточуюче середовище та застосовуючи певні методи виховання, людина має можливість цілеспрямовано змінювати деякі властивості нервової системи тварин за рахунок вироблення корисних умовних рефлексів[4].

Наукові дослідження про вплив індивідуальної роботи з лошатами до їх відлучення на їх поведінку після відлучення проводили на молодняку чистокровної верхової породи 2001 року народження Стрілецького кінного заводу Луганської області України. Групи для досліду формували за методом пар-аналогів, до яких підбирали лошат, близьких за походженням, строками народження та живою масою при народженні. Годування підсисних маток та підгодівля молодняку обох груп були однаковими. Лошат контрольної групи утримували за прийнятою у кінному заводі технологією. До лошат дослідної групи на протязі підсисного періоду застосовували індивідуальні вправи: приручення до людини, привчання до недоуздка, проводки, вірної постави у манежі, погладжування голови, спини та кінцівок.

Щомісячно проводили контроль росту лошат обох груп за основними промірами та живою масою (таб.1).

1.Проміри та жива маса лошат чистокровної верхової породи перед відлученням

Група	Проміри, см								Жива маса, кг
	висота у холці	коса довжина тулуба	висота у крижах	висота ноги у лікті	обхват грудей	обхват п'ястка	ширина грудей	ширина у маклаках	
Дослід	132,15	110,96	135,29	87,29	132,17	14,75	29,79	34,58	196,67
Контроль	132,29	112,85	135,79	87,75	135,71	14,79	29,83	33,88	206,25
Td	P<0,9	P<0,9	P<0,9	P<0,9	P<0,9	P<0,9	P<0,9	P<0,9	P<0,9

При відсутності вірогідної різниці за промірами та живою між тваринами дослідної та контрольної груп відмічається тенденція щодо їх дещо більшого значення по групі контрольних лошат. Це, можливо, пов'язане із меншим стресовим навантаженням по цій групі тварин у порівнянні з молодняком дослідної групи, яке виникає у останніх під час індивідуальної роботи з ними. Та, взагалі, лошата обох груп достатньо вирівняні за показниками росту та розвитку.

Вирівняність тварин дослідної та контрольної груп підтверджують значення основних гематологічних показників, білкових фракцій сироватки крові та показників опсоно-фагоцитарної реакції і лізоцимної активності крові піддослідних лошат. При вивченні одержаних показників гематології (табл.2-4) встановлено, що за основними з них не відмічається вірогідної різниці, що свідчить про фізіологічну норму розвитку тварин обох груп як на початку досліду, так і після відлучення.*

*** Роботу виконано спільно з Є.С. Кутіковим, канд. с-г наук, ведучим співробітником аналітичної лабораторії*

2. Гематологічні показники піддослідних лошат чистокровної верхової породи

Група	Кількість гемоглобіну, г %	Кількість еритроцитів, $10^{12}/л$	Кількість лейкоцитів, $10^9/л$	Сума нейтрофілів	Лімфоцити	Моноцити
На початку досліджу						
Дослід	14,83±0,80	9,83±0,49	9,45±1,38	48,83±4,63	47,33±5,14	2,67±0,61
Контроль	14,73±0,49	9,97±0,27	11,03±0,87	55,17±4,33	40,50±3,77	2,50±0,22
Після відлучення						
Дослід	15,31±0,48	10,26±0,28	8,33±0,62	39,29±3,54	55,29±4,16	1,14±0,46
Контроль	16,89±0,41	11,30±0,28	8,71±1,02	40,14±1,77	52,71±1,04	2,71±0,68

3. Білкові фракції сироватки крові піддослідних лошат

Група	Загальний білок, г%	Альбумін, г%	Глобуліни, г%				Коефіцієнт А/Г
			Альфа-	Бета-	Гама-	Сума	
На початку дослідів							
Дослід	5,87±0,23	2,25±0,07	1,39±0,05	0,74±0,06	1,50±0,12	3,62±0,18	0,63±0,03
Контроль	6,01±0,08	2,15±0,04	1,31±0,05	0,78±0,04	1,79±0,12	3,68±0,09	0,56±0,02
Після відлучення							
Дослід	7,00±0,26	2,40±0,11	1,66±0,16	1,12±0,07	1,82±0,14	4,60±0,18	0,52±0,02
Контроль	7,10±0,36	2,63±0,14	1,42±0,09	1,04±0,06	2,01±0,25	4,48±0,24	0,59±0,02

4. Показники опсоно-фагоцитарної реакції та лізоцимної активності крові піддослідних лошат

Група	Опсоно-фагоцитарна реакція				Загальна лізоцимна активність, мкг/мл
	фагоцитарна активність,%	фагоцитарний індекс	фагоцитарне число	фагоцитар на ємність	
На початку досліджу					
Дослід	58,00±4,23	2,89±0,22	1,73±0,18	8,70±1,50	2,55±0,28
Контроль	54,67±4,34	2,97±0,26	1,64±0,21	10,83±2,91	2,61±0,18
Після відлучення					
Дослід	55,43±6,20	1,86±0,10	0,89±0,18	3,37±0,69	1,80±0,08
Контроль	56,57±3,20	1,89±0,09	1,08±0,09	3,84±0,70	1,79±0,10

Паралельно з вивченням росту та гематологічних значень на цих же групах було вивчено ряд етологічних показників. Етограми було складено за методикою [1] при нашій модифікації “азбуки поведінки”, характерної для коней.

Дані етограм свідчать про наявність певних відмінностей у поведінці тварин дослідної групи, з якими у період підсису проводили індивідуальну роботу, та контрольної групи, де ця робота не проводилась (табл.5). Етологічні фактори були віднесені до “спокійної” або “неспокійної” поведінки в залежності від частоти їх проявлення при стабільному стані нервової системи.

Різниця за кількістю проявлення факторів “неспокійної” поведінки була статистично вірогідною на користь лошат контрольної групи. В той же час фактори “спокійної” поведінки за кількістю проявлення у першу добу після відлучення мали перевагу і вірогідну різницю у лошат дослідної групи у порівнянні із контрольними. Тобто, лошата, що виховувались протягом підсисного періоду, після відлучення поводитися спокійніше, більше часу споживали корм та відпочивали.

5.Етограма поведінки лошат у першу добу після відлучення

Форма поведінки	Фактор поведінки	Їх кількість на добу, в середньому на 1 тварину			Витрати часу твариною на даний фактор за добу, хв		
		Група					
		дослід	кон-троль	± до досліду	дослід	кон-троль	± до досліду
Спокійна	Їдять сіно	81,4	65,6	-15,9*	407,0	328,0	-79,0*
	Їдять овес	25,0	27,4	+2,4	125,0	137,0	+12,0
	Стоять по середині денника	52,3	58,3	+6,0	261,5	291,5	+30,0
	Лежать	47,7	30,2	-17,5*	238,5	151,0	-87,5*
	Потягуються	0,9	0,8	-0,1	4,5	4,0	-0,5
	Інше	7,4	9,6	+2,2	37,0	48,0	-11,0
	Сума				1073,5	959,5	
Неспокійна	Стоять біля дверей денника	23,3	35,1	+11,8*	116,5	175,5	+59,0*
	Стоять у кутку денника	5,9	4,9	-1,0	29,5	24,5	-5,0
	Ходять по деннику	36,7	49,5	+12,8*	183,5	247,5	+64,0
	Стрибають на двері	1,0	1,1	+0,1	5,0	5,5	+0,5
	Б'ють кінцівками	0,2	0,9	+0,7	1,0	4,5	+3,5
	Гризуть годівницю	6,2	4,6	-1,6	31,0	23,0	-8,0
	Сума				366,5	480,5	
	Всього за добу, хв				1440	1440	

Примітка. * - $P > 0.95$ (td за Плехинським)

Висновки. Проведені нами дослідження виявили, що між лошатами дослідної та контрольної груп на фоні досить схожих показників росту (при невеликій тенденції до більшого їх значення по групі контрольних тварин) існує статистично вірогідна різниця за числом проявлення “спокійної” та “неспокійної” поведінки відповідно, що свідчить про позитивний вплив індивідуальної роботи з лошатами на розвиток адаптаційних можливостей молодого організму. Вивчення показників гематології, білкових фракцій сироватки крові, опсоно-фагоцитарної реакції та лізоцимної активності крові лошат показали, що їх значення знаходяться у рамках фізіологічної норми.

Бібліографічний список

- 1.Бондарь А.А. Методические рекомендации по изучению и использованию показателей поведения молочного скота для совершенствования технологии содержания. НИИ Лесостепи и Полесья УССР.- Х., 1989.
- 2.Горелов К.И., Яковлев А.А. Тренинг и испытания верховых лошадей. - М.: Сельхозгиз, 1955.-С. 70-74.
- 3.Добрынин В.П. Основные вопросы выращивания жеребят в колхозах //Коневодство.- № 4-5.- 1946.-С. 14-20.
- 4.Манаков И.Д. Условные рефлексы и типы нервной системы лошадей.- Х.: ХГУ им.А.М. Горького, 1956.-С. 4-5.
- 5.Паршутин Г.В., Румянцева Е.Ю. Связь свойств нервной системы с пользовательными качествами лошадей.//Труды ВНИИК. Работы по физиологии лошади, Т.23.- Москва, 1960.-С. 159-168.
- 6.Рябова Т.Н. О наследовании свойств нервных процессов у лошадей чистокровной верховой породы //Научные труды ВНИИК.- Т.26. Новое в технологии коневодства и коннозаводства.- Рязань, 1973.- С. 43-49.

Технология коневодства предусматривает постоянный контакт человека с лошастью. Снижение уровня стрессов при выращивании, воспитание спокойного характера лошадей необходимо для нормального роста, развития и увеличения адаптационных возможностей организма жеребят. На это направлена индивидуальная работа с молодняком подсосного периода.

Horse-breeding technology foresees permanent contact man and horse. Decrease of stress level in the time of horse growing, bringing of quiet of dispositions is needed for normal rate of growth and development and increase of adaptive possibility. Individual work with foals in period of grows allows to solve this task.

УДК 636.2.082.453.5:636.084.087.7

ВПЛИВ ФАКТОРІВ ВІТАМІННО-МІНЕРАЛЬНОГО ЖИВЛЕННЯ НА СПЕРМОПРОДУКЦІЮ БУГАЇВ-ПЛІДНИКІВ

Н. О.Корінець*

Інститут тваринництва степових районів «Асканія-Нова»

Викладено результати дослідження впливу вітамінно-мінерального преміксу на підвищення кількості і якості спермопродукції бугаїв і її кріорезистентність.

бугаї, вітаміни, кріорезистентність, мікроелементи, премікс, спермопродукція

Бугаї-плідники в умовах цілорічного їх використання потребують повноцінного забезпечення їх усіма компонентами раціону, в тому числі вітамінами і мікроелементами [4, 5]. Найважливішими мікроелементами для нормального ходу процесів сперматогенезу вважаються цинк, мідь, марганець, кобальт і йод [1]. Для забезпечення потреб бугаїв-плідників у вітамінах і

* Науковий керівник - доктор біологічних наук Осташко Ф.І.